

Határozatok Tára

ELEANOR SHARPSTON
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2020. március 12.¹

C-639/18. sz. ügy

KH
kontra
Sparkasse Südholstein

(a Landgericht Kiel [kieli regionális bíróság, Németország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„2002/65/EK irányelv – Fogyasztóvédelem – Pénzügyi szolgáltatások – Távértékesítéssel történő forgalmazás – Fogyasztói hitel-szerződés – Utólagos kamatmegállapodás – Szervezett távértékesítési szolgáltatásnyújtó rendszer”

1. A Landgericht Kiel (kieli regionális bíróság, Németország) az általa benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel arra kéri a Bíróságot, hogy első ízben értelmezze a 2002/65 irányelv² 2. cikkének a) pontját és a „távollevők között kötött szerződés” fogalmát. Ebben a kontextusban a valamely kölcsönszerződést kizárólag a kamatlábat illetően módosító, utólagos kamatmegállapodás olyan „szerződés”-e, amelyre alkalmazni kell a 200/65 irányelv rendelkezéseit? Mely szempontokat kell alkalmazni továbbá annak meghatározása céljából, hogy a szolgáltató és a fogyasztó egyidejű fizikai jelenléte nélkül megkötött valamely szerződés a szóban forgó irányelv 2. cikkének a) bekezdése értelmében vett „távollevők között kötött szerződésnek” minősül-e?

Az uniós jog

Az EUMSZ

2. Az EUMSZ 12. cikk akként rendelkezik, hogy „a fogyasztóvédelmi követelményeket figyelembe kell venni az egyéb uniós politikák és tevékenységek meghatározásakor és végrehajtásakor”.

Az Európai Unió Alapjogi Chartája

3. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta)³ 38. cikke előírja, hogy az Unió politikáiban „biztosítani kell a fogyasztók védelmének magas szintjét”.

¹ Eredeti nyelv: angol.

² A fogyasztói pénzügyi szolgáltatások távértékesítéssel történő forgalmazásáról, valamint a 90/619/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK irányelv és a 98/27/EK irányelv módosításáról szóló, 2002. szeptember 23-i 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2002. L 271., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 4. kötet, 321. o.). Ezen irányelv egyes rendelkezései módosultak az irányelv elfogadása óta (a 2018. évi változat a legújabb egységes szerkezetbe foglalt változat), azonban a jelen ügyben releváns rendelkezések változatlanok maradtak.

³ HL 2007. C 303., 1. o.

A 97/7 irányelv

4. A távollevők között kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről szóló 97/7 irányelv volt az első olyan intézkedés, amelynek célja a fogyasztók és szállítók közötti távértékesítési szerződésekkel kapcsolatos tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítése.⁴

5. A 2. cikk (1) bekezdésében szereplő meghatározás szerint a „távértékesítési szerződés” „a szállító és a fogyasztó között minden olyan, a szállító által áru vagy szolgáltatás értékesítésére szervezett távértékesítési rendszer keretében kötött szerződés, amelynél a szállító a szerződés megkötésének időpontjáig, beleértve magát a szerződéskötést is, kizárólag valamilyen távközlő eszközt vesz igénybe a szerződés létrehozása érdekében”.

6. A 3. cikk (1) bekezdése első francia bekezdésének eredeti változatát hatályon kívül helyezte a 2002/65 irányelv 18. cikke annak kifejezett rögzítése céljából, hogy a 2002/65 irányelv hatálya alá tartozó pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó szerződések nem tartoznak a 97/7 irányelv hatálya alá.

A 2002/65 irányelv

7. A 2002/65 irányelv preambuluma az alábbi kijelentéseket tartalmazza. „A belső piac keretében a fogyasztóknak érdekükben áll, hogy megkülönböztetés nélkül hozzáférjenek a [...] rendelkezésre álló pénzügyi szolgáltatások lehető legszélesebb köréhez [...] A választás szabadságának, mint alapvető fogyasztói jognak a biztosítása érdekében magas szintű fogyasztóvédelemre van szükség a távértékesítésbe vetett fogyasztói bizalom erősítéséhez”.⁵ „Ennek az irányelvnek magas szintű fogyasztóvédelmet kell nyújtania a pénzügyi szolgáltatások szabad mozgásának biztosítása érdekében”.⁶ „Ez az irányelv kiterjed az összes olyan pénzügyi szolgáltatásra, amelyet távértékesítés keretében nyújtanak.”⁷ „A távollevő felek közötti szerződések feltételeinek megtárgyalása távközlő eszközök használatához kötött, amelyek a szolgáltató és a fogyasztó egyidejű jelenlétét nem igénylő távértékesítő vagy -szolgáltató rendszer részét képezik. E távközlő eszközök állandó fejlesztése olyan elvek meghatározását igényli, amelyek a széles körben még nem használt eszközökre is érvényesek. Ezért minden olyan szerződés távértékesítési szerződés, amelyre vonatkozóan az ajánlat, a feltételek megtárgyalása és maga a szerződéskötés távolból történik.”⁸ „Egy adott szerződés, amely egymást követő vagy azonos jellegű, de időben elkülönülve végrehajtott műveleteket foglal magában, jogi szempontból különböző elbírálás alá eshet a különböző tagállamokban, ugyanakkor fontos, hogy ennek az irányelvnek az alkalmazása minden tagállamban egységes legyen. Ezért ezt az irányelvet kell alkalmazni az egésznek tekinthető, egymást követő műveletekre vagy azonos jellegű, de időben elkülönülően végrehajtott műveletsor első műveletére, függetlenül attól, hogy az adott művelet vagy műveletsor egy adott szerződés vagy több egymást követő szerződés tárgyát képezi-e.”⁹ „»Alapszolgáltatási megállapodásnak« tekinthető például a bankszámla nyitása, hitelkártya igénylése, portfóliókezelési szerződés megkötése; »műveletnek« tekinthető például a pénzügyi összegek bankszámlán való elhelyezése vagy onnan történő kivétele, a hitelkártyával történő fizetés, vagy a portfóliókezelési szerződés keretében végzett ügyletek. Az ilyen alapszolgáltatási megállapodás új elemekkel való kibővítése, például a meglévő bankszámla elektronikus fizetőeszközökkel együtt történő használatának lehetősége nem »műveletnek«, hanem újabb szerződésnek minősül, amelyre ezt az irányelvet kell

4 Lásd az 1997. május 20-i 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1997. L 144., 19. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 3. kötet, 319. o.) 1. cikkét. Ezt az irányelvet hatályon kívül helyezte és felváltotta a fogyasztók jogairól, a 93/13/EKG tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EKG tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 304., 64. o.).

5 A (3) preambulumbekkezdés.

6 A (13) preambulumbekkezdés.

7 A (14) preambulumbekkezdés.

8 A (15) preambulumbekkezdés.

9 A (16) preambulumbekkezdés.

alkalmazni. Ugyanazon befektetési alapon újabb eszközelemek jegyzése »azonos jellegű, egymást követő műveletek« egyikének minősül.”¹⁰ „[A]z irányelv kiterjed a pénzügyi szolgáltatást nyújtó által szervezett szolgáltatási rendszerre, ezért kizárja a hatálya alól azokat a kizárólag alkalmoszerűen vagy valamely kereskedelmi rendszeren kívül nyújtott szolgáltatásokat, amelyek távértékesítési szerződések megkötésére irányulnak.”¹¹ „A távközlő eszközök használata nem vezethet az ügyfél részére nyújtott tájékoztatás indokolatlan korlátozásához. Az átláthatóság érdekében az irányelv megállapítja azokat a követelményeket, amelyek biztosítják, hogy a fogyasztó a szerződéskötést megelőzően és azt követően egyaránt megkapja a megfelelő szintű tájékoztatást.”¹² „A fogyasztó lehető legmagasabb szintű védelme érdekében fontos, hogy megfelelően tájékoztassák őt ezen irányelv, valamint az e területre vonatkozó szakmai-etikai szabályok rendelkezéseiről, továbbá hogy elállási joga legyen.”¹³

8. Az 1. cikk a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ezen irányelv célja, hogy a tagállamoknak a pénzügyi szolgáltatások távértékesítéssel történő forgalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit egymáshoz közelítse.

(2) Pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó szerződések esetében, amelyek az alapszolgáltatási megállapodást követően egymást követő műveleteket, vagy azonos jellegű, de időben elkülönülten végrehajtott műveletsort foglalnak magukban, az irányelv rendelkezései csak az alapmegállapodásra érvényesek.

Amennyiben nincs alapszolgáltatási megállapodás, de az egymást követő műveletek vagy az azonos jellegű, de időben elkülönülten végrehajtott műveletek ugyanazon szerződő felek között mennek végbe, a 3. és 4. cikk rendelkezéseit csak az első művelet teljesítésekor kell alkalmazni. Ha azonban azonos jellegű művelet teljesítésére több mint egy éven keresztül nem kerül sor, a következő műveletet kell az új műveletsor első műveletének tekinteni, és ennek megfelelően, arra a 3. és 4. cikk rendelkezéseit szintén alkalmazni kell.”

9. A 2. cikk a) bekezdésében szereplő meghatározás szerint a „távollevők között kötött szerződés” „bármely olyan pénzügyi szolgáltatásra vonatkozó szerződés, amely a szolgáltató és a fogyasztó között jön létre, szervezett távértékesítés vagy a szolgáltató által működtetett szolgáltatásnyújtó rendszer keretében, ahol a szolgáltató a szerződés céljából a szerződés megkötéséig, beleértve a szerződéskötés időpontját is, kizárólag távközlő eszközt vagy eszközöket használ”.

10. A 2. cikk b) pontjában szereplő meghatározás szerint a „pénzügyi szolgáltatás” „bármely banki, hitel-, biztosítási, magánnyugdíjpénztári, befektetési vagy fizetéssel kapcsolatos szolgáltatás”.

11. A 2. cikk e) bekezdésében szereplő meghatározás szerint a „távközlő eszközök” „olyan eszközök, amelyek a szolgáltató és a fogyasztó egyidejű fizikai jelenléte nélkül a felek között a szolgáltatás távértékesítéssel történő forgalmazására alkalmasak”.

12. A 3. cikk a következőképpen rendelkezik:

„(1) A fogyasztót megfelelő időben tájékoztatni kell a következő adatokról, mielőtt kötelezettséget vállalna bármely távollevők között kötött szerződés vagy ajánlat vonatkozásában:

[...]

3. a távollevők között kötött szerződésre vonatkozóan

¹⁰ A (17) preambulumbekkezdés.

¹¹ A (18) preambulumbekkezdés.

¹² A (21) preambulumbekkezdés.

¹³ A (23) preambulumbekkezdés.

- a) a 6. cikk szerinti elállási jog megléte vagy hiánya, illetve, amennyiben az fennáll, annak tartama és gyakorlásának feltételei, ideértve az arra az összegre vonatkozó tájékoztatást, amelyet a 7. cikk (1) bekezdése alapján a fogyasztónak esetlegesen fizetnie kell, továbbá e jog elmulasztásának következményei;

[...]

(2) Az (1) bekezdésben említett adatokat, amelyek kereskedelmi célját egyértelműen meg kell fogalmazni, világos és érthető módon kell közölni az alkalmazott távközlő eszközök bármelyikének útján, kellő figyelemmel különösen a kereskedelmi ügyleteknél irányadó jóhiszeműség elvére, és a tagállamok jogszabályai szerint nem cselekvőképes, például kiskorú személyek védelmével kapcsolatos elvekre.

[...]”

13. A 6. cikk szerint:

„(1) A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a fogyasztó 14 naptári napon belül, indokolás és bármilyen szankció nélkül elállhasson a szerződéstől. [...]

Az elállásra nyitvaálló időtartam kezdete:

- a távollevők között kötött szerződés megkötésének napja, kivéve az említett életbiztosítás esetét, amikor az időtartam kezdete az a nap, amelyen a fogyasztót tájékoztatják a távollevők között kötött szerződés létrejöttéről, vagy
- az a nap, amelyen a fogyasztó a szerződési feltételeket és egyéb adatokat az 5. cikk (1) és (2) bekezdésével összhangban kézhez veszi, amennyiben ez az időpont későbbi, mint az első francia bekezdésben említett nap.

[...]

(2) Az elállási jog nem alkalmazható a következő esetekre:

[...]

- c) olyan szerződések, amelyeket a fogyasztó kifejezett kérelmére mindkét fél teljes mértékben teljesített, mielőtt a fogyasztó elállási jogát gyakorolná.

(3) A tagállamok úgy is rendelkezhetnek, hogy az elállási jog nem alkalmazható a következő esetekre:

- a) az olyan hitel, amely elsősorban földterület vagy meglévő, illetve tervben szereplő épület tulajdonjogának megszerzésére vagy fenntartására, vagy az épület felújítására vagy bővítésére szolgál; vagy
- b) az olyan hitel, amelyet ingatlantulajdonon fennálló jelzálogjog vagy ingatlantulajdonhoz kapcsolódó egyéb jog biztosít [...]

(6) Ha a fogyasztó elállási jogát gyakorolja, akkor a vonatkozó határidő lejártá előtt ezt a 3. cikk (1) bekezdése (3) albekezdésének d) pontjával összhangban a részére adott rendelkezéseket követve, a nemzeti joggal összhangban, igazolható módon közölnie kell. A határidő akkor tekinthető betartottnak, ha az értesítés elküldése, amennyiben az papíron vagy a címzett rendelkezésére álló és számára hozzáférhető egyéb tartós adathordozón található, a határidő lejártá előtt megtörténik.”

14. A 11. cikk a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok rendelkeznek az ezen irányelv szerint elfogadott nemzeti rendelkezések szolgáltatók által történő megszegésének megfelelő szankcionálásáról.

Ennek érdekében úgy rendelkezhetnek, hogy a fogyasztó bármikor, díjmentesen és szankció nélkül érvénytelenítheti a szerződést.

E szankcióknak hatékonynak, arányosnak és visszatartó erejűnek kell lenniük.”

15. A 18. cikk felváltja a 97/7 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének első francia bekezdését és előírja, hogy ezen utóbbi irányelv nem alkalmazandó „bármely olyan pénzügyi szolgáltatásra [vonatkozó szerződésre], amelyre a [...] [2002/65] irányelv alkalmazandó”.

A nemzeti jog

16. A Bürgerliches Gesetzbuch (polgári törvénykönyv; a továbbiakban: BGB) 2004. december 8-tól 2011. február 22-ig hatályos változata 312b. §-ának (1) bekezdése előírja, hogy „távollévők között kötött szerződések áruk értékesítésére vagy szolgáltatások – beleértve a pénzügyi szolgáltatásokat is – nyújtására irányuló olyan szerződések, amelyeket a vállalkozó és a fogyasztó között távközlő eszközök kizárólagos használatával kötöttek, kivéve ha a szerződéskötésre nem szervezett távértékesítés vagy szolgáltatásnyújtó rendszer keretében kerül sor. Az első mondat alkalmazásában pénzügyi szolgáltatások a banki, hitel-, biztosítási, magánnyugdíjpénztári, befektetési vagy fizetéssel kapcsolatos szolgáltatás.”

17. A BGB 2004. december 8-tól 2010. június 10-ig hatályos változata 312d. §-ának (1) és (2) bekezdése a következőképpen szól:

‘(1) A fogyasztónak távollévők között kötött szerződés esetén elállási joga van a 355. § alapján. [...]

(2) A 355. § (3) bekezdésének első mondatától eltérően, az elállásra nyitva álló időtartam nem kezdődik meg, amíg a 312c. § (2) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettséget nem teljesítették [...] szolgáltatásnyújtás esetén pedig a szerződés megkötése előtt.”

18. A BGB 2010. június 11-től 2011. augusztus 3-ig hatályos változata 312d. §-ának (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A fogyasztónak távollévők között kötött szerződés esetén elállási joga van a 355. § alapján. [...]

(2) A 355. § (3) bekezdésének első mondatától eltérően, az elállásra nyitva álló időtartam nem kezdődik meg, amíg az Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche [a polgári törvénykönyv bevezetéséről szóló törvény] 246. cikke 1. §-ának (1) és (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett 246. cikkének 2. § a szerinti tájékoztatási kötelezettséget nem teljesítették [...]”

19. A BGB 2002. augusztus 1-jétől 2014. június 12-ig hatályos változatának 495. §-a előírja, hogy „fogyasztóikölcsön-szerződés esetén a kölcsönfelvevőnek elállási joga van a 355. § alapján.”

A tényállás, az eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

20. A Sparkasse Südholstein egy regionális szinten tevékenykedő fiókbank. A Sparkasse Südholstein jelzálogjoggal biztosított ingatlanfinanszírozási kölcsönszerződéseket köt dologi jogi biztosítékkal: ezt kizárólag az üzlethelyiségeiben teszi. Egyedi esetekben a fennálló üzleti kapcsolatokban az ilyen szerződések kiegészítése vagy módosítása távközlő eszközök útján történik. Nem vitatott, hogy a Sparkasse Südholstein 2008 elejéig már számos esetben kötött szerződést távközlő eszközök kizárólagos használata útján.

21. A nemzeti bíróság előtt folyamatban lévő jogvita három olyan kölcsönszerződéssel kapcsolatos, amelyet KH fogyasztóként kötött a Sparkasse Südholsteinnel:

- 1994. július 1-jén KH ingatlanvásárlás finanszírozása céljából 114 000 német márka (hozzávetőleg: 58 000 euró; a továbbiakban: első kölcsön) összegre kölcsönszerződést kötött a Sparkasse Südholstein jogelődjével. A kölcsönt 2017. december 30-ig kellett visszafizetni. A kölcsön kamata évi 6,95% volt, amelyet az első tízéves időszakra rögzítettek. Legfeljebb hat héttel 2004. május 30. előtt bármelyik fél tárgyalást kezdeményezhetett a kamat 2004. június 1-jei hatállyal történő módosításáról. Ilyen megállapodás hiányában 2004. június 1-jétől a Sparkasse Südholstein által az ilyen típusú kölcsönökhöz mindenkor megállapított „változó kondíciók” (vagyis változó kamatláb) voltak érvényesek. A kölcsön jelzálog-biztosítékáról is megállapodás született.
- 2004. május 25-én a felek módosítási megállapodás útján, 2004. június 1-jei hatállyal további tíz éves időtartamra évi 5,03%-os kamatban állapodtak meg.
- 2010 októberében¹⁴ a felek távközlő eszközök kizárólagos használata útján egy további kamatmegállapodást kötöttek, amely alapján 2014. június 1-jétől a szerződés hátralévő idejére a kölcsön után 4,01%-os kamat volt fizetendő. Elállási jogról nem tájékoztatták KH-t.
- E szerződés alapján KH 2014 júniusa és 2017 novembere között 8 180,76 eurót fizetett meg a Sparkasse Südholstein számára. KH 2017. december 29-én 58 287,27 euró megfizetésével teljeskörűen törlesztette a kölcsönt.
- 1994. július 17-én KH a Sparkasse Südholstein jogelődjével egy 112 000 német márka (hozzávetőleg: 57 000 euró; a továbbiakban: második kölcsön) összegre további ingatlanfinanszírozási kölcsönszerződést kötött. A kölcsön kamata évi 5,7% volt, amelyet az első öt éves időszakra rögzítettek. Legfeljebb hat héttel 1999. május 30. előtt bármelyik fél tárgyalást kezdeményezhetett a kamat 1999. június 1-jei hatállyal történő módosításáról. Ilyen megállapodás hiányában 1999. június 1-jétől a Sparkasse Südholstein által az ilyen típusú kölcsönökhöz mindenkor megállapított „változó kondíciók” (vagyis változó kamatláb) voltak érvényesek (változó kamat). A kölcsön jelzálog-biztosítékáról is megállapodás született.
- 1999-ben a felek módosítási megállapodás útján, 1999. június 1-jei hatállyal tíz éves időtartamra évi 4,89%-os kamatban állapodtak meg.
- 2009. április 15-én a felek távközlő eszközök kizárólagos használata útján 2009. június 1-jétől további tízéves időszakra 5,16%-os kamatban állapodtak meg. Elállási jogról nem tájékoztatták KH-t.
- A szerződés alapján KH 2009 júniusa és 2018 februárja között összesen 18 243,75 eurót fizetett meg a Sparkasse Südholstein számára. Ezenkívül 2009. november 30-án KH 12 euró számlavezetési díjat fizetett meg a Sparkasse Südholsteinnel.

¹⁴ Ez a dátum a kérdést előterjesztő bíróság által rendelkezésre bocsátott adatokon alapul. Ezen a ponton megjegyzem, hogy ez számomra a 2004. május 25-i módosítási megállapodásban előírt 10 évnél korábbi időpontnak tűnik.

- 1999. november 4-én a Sparkasse Südholstein jogelődje egy 30 000 német márka összegű (hozzávetőleg: 15 000 euró) kölcsönt (a továbbiakban: harmadik kölcsön) nyújtott. A szerződés szerint a kölcsön „társasági részesedést” szolgált, ténylegesen a megállapodás szerint személyi kölcsön volt. A kölcsön kamata évi 6,6% volt, amelyet az első tízéves időszakra rögzítettek. Legfeljebb hat héttel 2008. november 30. előtt bármelyik fél tárgyalást kezdeményezhetett a kamat 2008. december 1-jei hatállyal történő módosításáról. Ilyen megállapodás hiányában 2008. december 1-jétől a Sparkasse Südholstein által az ilyen típusú kölcsönökhöz mindenkor megállapított „változó kondíciók” (vagyis változó kamatláb) voltak érvényesek (változó kamat). A kölcsön jelzálog-biztosítékáról is megállapodás született.
- 2008 végén a felek távközlő eszközök kizárólagos használata útján kapcsolódó kamat-megállapodást kötöttek, amely alapján 2008. december 1-jétől tízéves időtartamra évi 4,87%-os kamatban állapodtak meg. Elállási jogról a Sparkasse Südholstein nem tájékoztatta a KH-t.
- A szerződés alapján KH 2008 decembere és 2018 februárja között összesen 8328,33 eurót fizetett meg a Sparkasse Südholstein számára.

22. 2015. szeptember 2-án KH elállt a 2008-ban, 2009-ben és 2010-ben kötött kapcsolódó kamat-megállapodásoktól. KH az elállást azzal indokolta, hogy távollévők közötti ügyletről volt szó, és hogy a Sparkasse Südholstein szervezett távértékesítési rendszert működtetett. KH ennél fogva arra hivatkozott, hogy a BGB (tényállás megvalósulásának időpontjában hatályos változata) 495. §-ának (1) bekezdéséből, illetve másodlagosan a 312d. §-a (1) bekezdésének első mondatából fakadó elállási joggal rendelkezik.

23. Ezt követően KH keresetet terjesztett a Landgericht Kiel (kieli regionális bíróság, Németország; a továbbiakban: kérdést előterjesztő bíróság) elé, amelyben az elállási joggal érintett módosító megállapodások megkötése óta teljesített kamatok és tőke, a kifizetett számlavezetési díj visszafizetését, valamint kártérítést kér ezen összegek alperes általi használatáért.

24. Közelebbről KH azt kéri a kérdést előterjesztő bíróságtól, hogy: 1) kötelezze a Sparkasse Südholstein arra, hogy fizessen meg részére 37 285,38 eurót kamatokkal együtt; 2) a második és harmadik kölcsön vonatkozásában a 2015. szeptember 2-i elállás folytán nem áll már fenn megállapodás fix kamatról; 3) állapítsa meg, hogy KH a 2015. szeptember 2-i elállás folytán már nem köteles a havi részlet megfizetésére a második és harmadik kölcsönre vonatkozóan, és 4) állapítsa meg, hogy a Sparkasse Südholstein köteles KH számára visszafizetni a második és harmadik kölcsönre vonatkozóan a tárgyalás napját követő nap és ezen ítélet jogerőre emelkedése között megfizetett valamennyi összeget és a kamatokat.

25. A Sparkasse Südholstein arra hivatkozik, hogy KH-nak nem volt elállási joga és kéri, hogy a kérdést előterjesztő bíróság utasítsa el a keresetet.

26. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az elállási jog fennállása attól függ, hogy a 2002/65 irányelv 2. cikkének a) pontját hogyan kell értelmezni. A jelen ügyben a BGB 2002/65 irányelvet átültető 312b.§-ának (1) bekezdésében, valamint 312d. §-ának (1) és (2) bekezdésében biztosított elállási jog akkor áll fenn, ha a szóban forgó ügyletek a „szervezett távértékesítés vagy szolgáltatásnyújtó rendszer keretében kötött” szerződésnek (a BGB 312b. §-ának (1) bekezdése) a szóban forgó irányelvvel összefüggésben értelmezett fogalmába tartoznak. Ezt a fogalmat a nemzeti ítélkezési gyakorlatban és a szakirodalomban eltérően értelmezték. A nemzeti törvényjavaslat indokolása szerint nem tartoznak a rendelkezések hatálya alá azok az ügyletek, amelyeket esetlegesen, és inkább véletlenszerűen kötnek távközlő eszközök segítségével. A Sparkasse Südholstein (személyi és tárgyi) felszereltsége úgy került kialakításra, hogy a meglévő ügyfelekkel rendszerint távértékesítés keretében kössön módosító és kiegészítő megállapodásokat.

27. Ezenfelül a „szolgáltatások, beleértve a pénzügyi szolgáltatásokat is, nyújtására irányuló” szerződések fogalmát (a BGB 312b. §-ának (1) bekezdése) is a 2002/65 irányelvvel összhangban kell értelmezni. Az Oberlandesgericht Frankfurt (frankfurti regionális felsőbíróság, Németország) e tekintetben korábban megállapította, hogy „egy már nyújtott kölcsön kondícióinak módosítása nem jelent (új, önálló) banki szolgáltatást. Ez az eredeti kölcsönnyújtás részét képezi. A távértékesítési szerződés meglétének mindig feltétele egy áru értékesítése vagy szolgáltatás nyújtása a vállalkozó részéről, ezért nem elégséges, ha a megszületett megállapodás alapján csak a fogyasztó köteles a szerződésre jellemző szolgáltatásnyújtásra”. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor arra az álláspontra helyezkedik, hogy a kölcsön kondícióit módosító szerződések a 2002/65 irányelv hatálya alá tartoznak.

28. A fentiek alapján a kérdést előterjesztő bíróság a következő kérdéseket terjeszti előzetes döntéshozatalra:

- „1) A 2002/65/EK irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében »szervezett távértékesítés vagy a szolgáltató által működtetett szolgáltatásnyújtó rendszer keretében kötött« szerződés-e az olyan szerződés, amellyel kizárólag a megállapodás szerinti kamatokat módosítják egy fennálló kölcsönszerződés tekintetében (kapcsolódó kamat-megállapodás), amennyiben egy fiókbank ingatlanfinanszírozási kölcsönszerződéseket dologi jogi biztosítékkal csak az üzlethelyiségeiben köt, ugyanakkor fennálló üzleti kapcsolatokban a már megkötött kölcsönszerződéseket módosító szerződéseket részben távközlő eszközök kizárólagos használata útján köt?
- 2) A 2002/65/EK irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett »pénzügyi szolgáltatásra vonatkozó szerződésről« van-e szó, amennyiben egy meglévő kölcsönszerződést kizárólag a megállapodás szerinti kamatot illetően módosítanak (kapcsolódó kamatmegállapodás), anélkül hogy a kölcsön futamidejét meghosszabbítanák, vagy annak összegét megváltoztatnák?”

29. Írásbeli észrevételeket KH, a Sparkasse Südholstein, a német kormány és az Európai Bizottság nyújtott be. Ezek a felek a 2019. szeptember 4-i tárgyaláson szóbeli észrevételt terjesztettek elő.

Értékelés

Az elfogadhatóságról

30. A Sparkasse Südholstein érvelése szerint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés elfogadhatatlan, mivel az nem az uniós jog értelmezésére vonatkozik, amely kellően egyértelmű, hanem annak a jelen ügy tényállására történő alkalmazására. Emellett azzal érvel, hogy nyilvánvaló az előzetes döntéshozatalra előterjesztett két kérdésben szereplő uniós jogi rendelkezések jelen ügyre történő helyes alkalmazása. Ezenfelül a kérdést előterjesztő bíróság által bemutatott tényállás nem elegendő ahhoz, hogy a Bíróság megválaszolhassa az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdést.

31. A Bíróság az EUMSZ 267. cikk alapján nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy az uniós jog konkrét ügyekre történő alkalmazásáról határozzon.¹⁵ Az EUMSZ 267. cikkben előírt előzetes döntéshozatali eljárás „a Bíróság és a nemzeti bíróságok között olyan együttműködést [hoz létre], amely a feladatmegosztáson alapul, és olyan eszközt jelent, amelynek révén a Bíróság az [uniós] jog olyan értelmezését nyújtja a nemzeti bíróságok számára, amely az eléjük terjesztett jogviták eldöntéséhez

¹⁵ 1986. december 18-i VAG France ítélet, 10/86, EU:C:1986:502, 7. pont.

szükséges”. „Az EK 234. cikk által létrehozott bírósági együttműködési rendszer egyik alapvető jellemzője az, hogy a Bíróság a[z] [uniós] jog értelmezésére vonatkozóan elé terjesztett kérdésre inkább elvont és általános értelemben válaszol, míg a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy a Bíróságtól kapott választ figyelembe véve döntést hozzon az előtte folyó eljárásban”.¹⁶

32. Márpedig, az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróság által saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján – amelynek helytállóságát a Bíróság nem vizsgálhatja – az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróság által előterjesztett kérelmet, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson.¹⁷

33. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a 2002/65 irányelv 2. cikke a) pontjának értelmezését illetően kér iránymutatást a Bíróságtól. A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy ezen iránymutatás szükséges ahhoz, hogy az irányelv tükrében értelmezett nemzeti jogot alkalmazni tudja az előtte folyamatban lévő ügyre. Hozzáteszem, hogy – a Sparkasse Südholstein érvelésével ellentétben – úgy vélem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kérdéseire a válasz nem „nyilvánvaló”, és az még kevésbé szükségtelen, hogy a Bíróság a nemzeti bíróságot a releváns uniós jogi rendelkezések értelmezése révén segítse.

34. Ami az ügy tényállásának bemutatásával kapcsolatos hiányosságokra vonatkozó érvet illeti, az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a valamely nemzeti bíróság által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság általi elutasítása abban az esetben lehetséges, amennyiben a Bíróság nem rendelkezik azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdésekre hasznos választ adhasson.¹⁸ Számomra azonban úgy tűnik, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kellően bemutatja az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések alapját képező ténybeli körülményeket, és lehetővé teszi, hogy a Bíróság hasznos választ adjon a szóban forgó kérdésekre.

35. Ennélfogva arra a következtetésre jutok, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatók.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Előzetes észrevételek

36. A 2002/65 irányelv az uniós jogalkotó olyan átfogó tervébe illeszkedik, amely a pénzügyi szolgáltatások és azok távértékesítéssel történő forgalmazása egységes piacának megvalósítását szolgálja. Közelebbről, az említett irányelv kiegészíti a távollevők között kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről szóló 97/7/EK irányelvet, amely kiterjed a pénzügyi szolgáltatások nyújtására.

37. A „pénzügyi szolgáltatás” fogalmát a 97/7 irányelv¹⁹ nem határozta meg. A 2002/65 irányelv 2. cikkének b) pontjában szereplő meghatározás szerint viszont pénzügyi szolgáltatás „bármely banki, hitel-, biztosítási, magánnyugdíjpénztári, befektetési vagy fizetéssel kapcsolatos” szolgáltatás.

16 2010. február 4-i Genc ítélet, C-14/09, EU:C:2010:57, 30. és 31. pont.

17 2019. december 19-i Junqueras Vies ítélet, C 502/19, EU:C:2019:1115, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

18 2012. február 16-i Varzim Sol ítélet, C-25/11, EU:C:2012:94, 29. pont.

19 A 97/7 irányelv 2002/65 irányelv 18. cikke révén törölt II. melléklete nem kimerítő jelleggel felsorolta a pénzügyi szolgáltatásokat: befektetési szolgáltatások, biztosítási és viszontbiztosítási tevékenységek, banki szolgáltatások, valamint határidős és opciós ügyletekre vonatkozó műveletek.

38. Ez a meghatározás tágan van megfogalmazva és a termékek széles körét foglalja magában.²⁰ A módosított javaslat indokolásából kitűnik, hogy erre irányult az uniós jogalkotó szándéka: a javaslat részletezi, hogy „a pénzügyi szolgáltatás meghatározása egyszerűsödött az eredeti javaslathoz képest; a meglévő irányelvekre való valamennyi utalást elhagyták annak érdekében, hogy az magában foglalja a fogyasztónak nyújtandó összes pénzügyi szolgáltatást, és hogy a korábbi meghatározáshoz képest megszüntessék a joghézagokat”.²¹ A 2002/65 irányelv 2. cikke b) pontjának szövegéből az is kitűnik, hogy a kölcsönhöz hasonló „hitellel” kapcsolatos szolgáltatás pénzügyi szolgáltatásnak minősül.²² Hasonlóképpen, e szolgáltatás sem tartozik a 97/7 irányelv hatálya alá. Következésképpen KH tévesen hivatkozik arra, hogy a 97/7 irányelv alkalmazandó lehet a jelen ügyben.

39. Most rátérek az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre. Számomra logikusabbnak tűnik azokat fordított sorrendben megvizsgálni.

A második kérdésről

40. A kérdést előterjesztő bíróság a második kérdésével arra kíván választ kapni, hogy a „pénzügyi szolgáltatásra vonatkozó szerződésnek” a 2002/65/EK irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett fogalma magában foglalja-e a meglévő kölcsönszerződést kizárólag a kamatot illetően, a kölcsön futamidejének meghosszabbítása, vagy a kölcsön összegének megváltoztatása nélkül módosító megállapodást.

41. Ahogyan azt a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, e kérdés lényegében amiatt merül fel, hogy a 2002/65 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése szerint pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó szerződések esetében, amelyek az alapszolgáltatási megállapodást követően egymást követő műveleteket, vagy azonos jellegű, de időben elkülönülten végrehajtott műveletsort foglalnak magukban, az irányelv rendelkezései csak az alapmegállapodásra érvényesek.

42. Az utólagos kamatmegállapodás megkötése magával vonja-e a szolgáltató (kölcsönnyújtó) számára a 2000/65 irányelvben rögzített kötelezettségeket? Ettől eltérően, mentesül-e a szolgáltató e kötelezettségek alól az 1. cikk (2) bekezdése alapján?

43. A Sparkasse Südholstein és a német kormány azzal érvel, hogy a 2002/65 irányelv rendelkezései nem vonatkoznak az utólagos kamatmegállapodásokra. Az ilyen megállapodás kizárólag a valamely kölcsönszerződés alapján a fogyasztót terhelő főkötelezettségre vonatkozik, a szerződés többi aspektusára azonban nem. Ennélfogva a kamatmegállapodások nem tekinthetők önálló szerződéseknek.

44. A Bizottság és KH azzal érvel, hogy az utólagos kamatmegállapodás a 2002/65 irányelv hatálya alá tartozó „pénzügyi szolgáltatásra vonatkozó szerződés”.

45. A 2002/65 irányelv a nemzeti rendelkezések teljes harmonizációjára irányul, ezért annak kifejezéseit az összes tagállam számára közös módon kell értelmezni.²³ A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében az uniós jog egységes alkalmazásának követelményéből az következik, hogy a tagállami jogokra kifejezett utalást nem tartalmazó uniós jogi rendelkezést egy sajátos fogalmat illetően az egész Unióban önállóan és egységesen kell értelmezni, figyelembe véve a szóban forgó rendelkezés összefüggéseit és a kérdéses szabályozás célját.²⁴

²⁰ Haentjens, M. and de Gioia-Carabellese, P., *European Banking and Financial Law*, Routledge, London és New York, 2015, 64. o.

²¹ A fogyasztói pénzügyi szolgáltatások távértékesítéssel történő forgalmazásáról, valamint a 90/619/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK irányelv és a 98/27/EK irányelv módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre irányuló módosított javaslat, COM 99 0385 végleges (HL 2000. C 177E., 21. o.; a továbbiakban: irányelvre vonatkozó módosított javaslat).

²² Lásd még: Bot főtanácsnok Kareda ügyre vonatkozó indítványa, C-249/16, EU:C:2017:305, 41. pont.

²³ 2019. szeptember 11-i Romano ítélet, C-143/18, EU:C:2019:701, 34. és 55. pont.

²⁴ 2017. szeptember 7-i Schottelius ítélet, C-247/16, EU:C:2017:638, 31. pont.

46. A pénzügyi szolgáltatások távértékesítéssel történő forgalmazásának egységes értelmezése révén elkerülhetők a tagállamok közötti eltérések. Ez különösen fontos az olyan ágazat esetében, amely jellegéből adódóan határokon átnyúló vonatkozással rendelkezik. Mindazonáltal a belső piac egységesítése céljából elfogadott intézkedések nem áthatják alá a fogyasztóvédelmet. Épp ellenkezőleg, azoknak – amint arra a 2002/65 irányelv (1) preambulumbekzdése is utal – a piacon megjelenő fogyasztó magas szintű védelmének elérését kell szolgálniuk. Ezek a közös szabályok a belső piac megerősítésének igényét összhangba hozzák a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosításával, tehát a fogyasztó bizalmának növelését szolgálják, aki így nagyobb mértékben hajlik majd a távértékesítésre.²⁵ A 97/7 irányelv célja abban áll, hogy a fogyasztókat kiterjedt védelemben részesítse azáltal, hogy a távollévők között kötött szerződésekre vonatkozóan bizonyos jogokat biztosít számukra, mivel a távközlő eszközök használata nem vezethet a fogyasztók számára nyújtott információk csökkenéséhez.²⁶

47. A 2. cikk a) pontjában szereplő meghatározás szerint a „távollevők között kötött szerződés” „bármely” olyan „pénzügyi szolgáltatásra vonatkozó szerződés, amely a szolgáltató és a fogyasztó között jön létre, szervezett távértékesítés vagy a szolgáltató által működtetett szolgáltatásnyújtó rendszer keretében”. A (14) preambulumbekzdés kifejti, hogy az irányelv kiterjed az „összes olyan pénzügyi szolgáltatásra”, amelyet távértékesítés keretében nyújtanak.

48. Ezek a szövegek arra utalnak, hogy a „távollevők között kötött szerződésnek” a 2002/65 irányelv rendelkezéseinek hatálya alá tartozó fogalmát tágan kell értelmezni, mivel a 2. cikk a) pontja „bármely szerződésre”, míg a (14) preambulumbekzdés az „összes pénzügyi szolgáltatásra” utal. Ez a megközelítés az irányelv védelmi céljával, vagyis a fogyasztók védelme magas szintjének biztosításával is összhangban áll.

49. Ezenfelül a (16) preambulumbekzdés részletezi, hogy az irányelv kidolgozása során az uniós jogalkotó tudatában volt annak, hogy egy adott szerződés, amely egymást követő vagy azonos jellegű, de időben elkülönülve végrehajtott műveleteket foglal magában, jogi szempontból különböző elbírálás alá eshet a különböző tagállamokban. Az irányelv preambulumbekzdései adnak némi iránymutatást e fogalmak értelmezésével kapcsolatban.

50. A preambulumbekzdések tehát részletezik, hogy az irányelvet kell alkalmazni „az egésznek tekinthető, egymást követő műveletekre vagy azonos jellegű, de időben elkülönülően végrehajtott műveletsor első műveletére, függetlenül attól, hogy az adott művelet vagy műveletsor egy adott szerződés vagy több egymást követő szerződés tárgyát képezi-e”.²⁷ Ezenfelül az „alapszolgáltatási megállapodás” fogalmának szemléltetésére olyan példákat hoznak fel, mint a „bankszámla nyitása, hitelkártya igénylése” vagy „portfóliókezelési szerződés megkötése”, míg „a pénzüsszegek bankszámlán való elhelyezése vagy onnan történő kivétele, a hitelkártyával történő fizetés” vagy „a portfóliókezelési szerződés keretében végzett ügyletek” „műveleteknek” tekinthetők. „Az ilyen alapszolgáltatási megállapodás új elemekkel való kibővítése, például a meglévő bankszámla elektronikus fizetőeszközökkel együtt történő használatának lehetősége [ugyanakkor] nem »műveletnek«, hanem újabb szerződésnek minősül, amelyre ezt az irányelvet kell alkalmazni”.²⁸

51. Ebből az következik, hogy a 2. cikk a) bekezdése értelmében vett „szerződés” kulcsfontosságú jellemzője, hogy a felek között egyetértésnek, vagyis az elképzelések egyezőségének kell fennállnia. Az irányelv (15) preambulumbekzdése valamelyest iránymutatásként szolgál a „szerződések” létrehozásához szükséges elemekkel, nevezetesen az ajánlattal, a feltételek megtárgyalásával és a

25 Lásd: Pitruzzella főtanácsnok Romano ügyre vonatkozó indítványa, C-143/18, EU:C:2019:273, 41. és 42. pont.

26 A (12) preambulumbekzdés kifejti, hogy a közös szabályok e területen történő elfogadása „nyomán nem csökken[het] [...] a fogyasztóvédelem általános szintje”. E tekintetben és analógia útján lásd még: 2012. július 5-i Content Services ítélet, C-49/11, EU:C:2012:419, 36. pont, amely ítélet a 97/7 irányelvre vonatkozik.

27 A (16) preambulumbekzdés.

28 A (17) preambulumbekzdés.

szerződéskötéssel kapcsolatban. Habár a „szerződés” és a „megállapodás” fogalmának meghatározása a nemzeti jog alapján eltérő lehet, úgy tűnik, hogy a 2002/65 irányelv alkalmazásában ajánlatra és az elképzelések egyezőségét eredményező elfogadásra van szükség. Az irányelv hatálya alá tartozó „megállapodás” a „művelettel” szembeállítva határozható meg. A „művelet” valamely meglévő megállapodásnak az elképzelések újbóli egyeztetését szükségessé tevő elemekkel való kiegészítése nélkül történő *teljesítésének* aktusa. A kölcsönszerződések keretében tehát a „művelet” magában foglalja a tartozás teljes összegét csökkentő egyes ügyleteket.²⁹

52. A kölcsönszerződés keretében a „jellemző kötelezettség” maga a kölcsön tárgyát képező pénzösszeg nyújtása, míg a kölcsönvevőnek az említett összeget visszafizetésére irányuló kötelezettsége a hitelezői szolgáltatás teljesítésének következménye.³⁰ A kölcsönnyújtó kölcsönként felajánl egy rendelkezésre álló pénzösszeget. A kölcsön összege mellett a megállapodáshoz szükséges további kulcsfontosságú elem a rendszer és a törlesztési futamidő, valamint a kamatláb. A potenciális kölcsönfelvevő számára kulcsfontosságú kérdésnek minősül az, hogy rögzített vagy változó kamatláb mellett döntsön. A meglehetősen kockázatkerülő fogyasztó inkább rögzített kamatlábat hajlamos választani, míg a kevésbé kockázatkerülő fogyasztó adott esetben változó kamatláb mellett dönt. Amennyiben a fogyasztó rögzített kamatlábat választ, a felek néha megállapodnak abban, hogy egy bizonyos időszak elteltével újratárgyalják a kamatlábat. Az alapügyben is ez történt. Ahogyan azt a kérdést előterjesztő bíróság kifejti és azt a Sparkasse Südholstein az írásbeli észrevételeiben megerősítette, a három kölcsönszerződés olyan hasonló feltételt tartalmazott, amely előírta, hogy 2–6 héttel azt megelőzően, hogy lejár az az időszak, amelyre a kamatlábat rögzítették, a felek kezdeményezhetik a kamatláb újratárgyalását. Amennyiben ezen időszak elteltét követően a módosítás tárgyában nem született megállapodás, a Sparkasse Südholstein által az ilyen kölcsönre vonatkozóan megállapított változó kamatláb érvényesült.

53. Úgy tűnik, hogy a felek a kamatlábat új banki ajánlat alapján tárgyalták újra. Megállapodás hiányában az eredeti szerződési feltételek nem maradtak változatlanok. E feltételek lényegesen megváltoztak. Konkrétan, a rögzített kamatláb változó kamatlábra változott. Az új megállapodás tehát nem pusztán olyan „műveletnek” minősült, amelynek elemeit a korábbi megállapodás tartalmazta, hanem a kamatlábra vonatkozó új megállapodásnak, amely az elképzelések újbóli egyezőségét kívánta meg. A felek egyike kezdeményezte a tárgyalást és megvitatták a lehetséges kamatlábakat. A felek megállapodhattak új rögzített kamatlábban vagy változó kamatlábra válhattak. E második lehetőség alapértelmezett megállapodásként működött.

54. A Sparkasse Südholstein és a német kormány érvelésével ellentétben az, hogy a kölcsön többi elemét, köztük a pénzösszeget és a futamidőt az utólagos kamatmegállapodás nem módosította, nem jelenti azt, hogy a megállapodás pusztán olyan „műveletnek” minősült, amely nem tartozik a 2002/65 irányelv részletes rendelkezéseinek hatálya alá. Az ilyen értelmezés túlságosan korlátozná az olyan irányelv hatályát, amelynek célja az volt, hogy kiterjedjen a pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó összes szerződésre (a 2. cikk a) pontja). A 2002/65 irányelvben semmi nem utal arra, hogy az irányelv rendelkezései akkor lennének alkalmazhatók, ha a módosító megállapodás a korábbi szerződés összes elemét vagy azok többségét módosítja. Amennyiben a korábbi szerződésben foglalt megállapodás valamely kulcsfontosságú eleme érvényét veszti és azt újratárgyalják, majd az új megállapodás (vagy alapértelmezett megállapodás) megkötését követően új feltételek érvényesülnek, a fogyasztónak a 2002/65 irányelvben előírt módon meg kell kapnia a hozzájárulásának megadásához szükséges valamennyi információt.

²⁹ Lásd: Linaritis, I., „The access to financial services through the Internet: in light of Directives 2002/65/EC, 2000/31/EC, 1999/93/EC” (görögül), Sakkoulas, Athén, Thesszaloniki, 2005, 119. o.

³⁰ 2017. június 15-i Kareda ítélet, C-249/16, EU:C:2017:472, 41. pont.

55. Ezenfelül a Sparkasse Südholstein és a német kormány azzal érvel, hogy valamely szerződéses jogviszony keretében az eredeti kölcsönszerződést és a kamatlábat utólagosan módosító megállapodást összességében egyetlen szerződésnek kell tekinteni. A Sparkasse Südholstein e tekintetben a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) 2019. január 15-i végzésére hivatkozik, amelyben az megállapította, hogy az „Unechte Abschnittsfinanzierung” eseteiben³¹ a kamatmegállapodás nem önálló szerződés, hanem a kölcsönszerződés részét képezi. A fogyasztó tehát csak az eredeti kölcsönszerződéstől állhat el, az utólagos kamatmegállapodástól nem.

56. Úgy értem, hogy az említett ítélet tisztán nemzeti jogi megfontolásokon alapult. Ahogyan azonban azt fentebb (a 45. pontban) kifejtettem, a 2002/65 irányelv a nemzeti rendelkezések teljes harmonizációjára irányul, ezért azt az összes tagállam számára közös módon kell értelmezni.³² Az, hogy egy adott nemzeti jogrendszer az utólagos kamat-megállapodásokat az eredeti kölcsönszerződés részének minősíti, nem érinti a „távollevők között kötött szerződésnek” a 2002/65 irányelv 2. cikkének a) pontja szerinti fogalmának értelmezését és azokat a „műveleteket”, amelyekre az irányelv hatálya az irányelv 1. cikkének (2) bekezdése révén nem terjed ki. Az irányelv a rendelkezéseinek hatálya alól kifejezetten csak bizonyos „műveleteket” zár ki; az eredeti kamatmegállapodás lejártát követően kötött kamatmegállapodás továbbá a fentiekben kifejtett indokok miatt³³ „pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó” új szerződésnek minősül.

57. Ennélfogva arra a következtetésre jutok, hogy a „pénzügyi szolgáltatásra vonatkozó szerződésnek” a 2002/65/EK irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az magában foglalja az olyan utólagos kamatmegállapodásokat, amelyek a kölcsön futamidejét nem hosszabbítják meg és annak összegét nem változtatják meg. Az ilyen megállapodás nem minősül a 2002/65 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett műveletnek, ezért arra a szóban forgó irányelv rendelkezéseit alkalmazni kell.

Az első kérdésről

58. A kérdést előterjesztő bíróság az első kérdésével lényegében arra kíván választ kapni, hogy a 2002/65 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében „szervezett távértékesítés vagy a szolgáltató által működtetett szolgáltatásnyújtó rendszer” valósul-e meg, amennyiben egy fiókbank meghatározott típusú kölcsönszerződéseket csak az üzlethelyiségeiben köt, ugyanakkor a későbbiekben néhány alkalommal a kölcsönszerződéseket módosító szerződéseket köt távközlő eszközök kizárólagos használata útján.

59. A „távollevők között kötött szerződésnek” a 2002/65 irányelv 2. cikkének a) pontjában meghatározott fogalma a 97/7 irányelv 2. cikkének a) pontjában szereplő meghatározáson alapul.³⁴ A távollevők között kötött szerződéseknek két fő jellemzőjük van. Az első meghatározó jellemző az, hogy a távollevők között kötött szerződés előkészítésekor és megkötésekor a szerződő felek – a szállító és a fogyasztó – nincsenek egyidejűleg jelen. A másik jellemző az, hogy e műveletekre az áru vagy szolgáltatás értékesítésére a szállító által kizárólag távközlő eszközök használatával szervezett távértékesítési rendszer keretében kerül sor.³⁵

31 A kifejezés szó szerint „a törlesztések ütemezésének nem tényleges felosztásához” áll közel.

32 2019. szeptember 11-i Romano ítélet, C-143/18, EU:C:2019:701, 34. és 55. pont.

33 Lásd a fenti 47–53. pontot.

34 Lásd az irányelv módosító javaslatához fűzött indokolást.

35 Lásd a 2002/65 irányelv (15) és (18) preambulumbekzdését, valamint 2. cikkének a) és e) pontját. Lásd továbbá analógia útján: Mengozzi főtanácsnok Handelsgesellschaft Heinrich Heine ügyre vonatkozó indítványa, C-511/08, EU:C:2010:48, 27. pont.

60. Az első jellemzőt illetően fontos megjegyezni, hogy a „távollevők között kötött szerződés” meghatározása csak a távközlő eszközök kizárólagos használatát írja elő a szerződéskötéshez. A 2002/65 irányelv 2. cikkének e) pontjában szereplő meghatározás szerint a „távközlő eszközök” „olyan eszközök, amelyek a szolgáltató és a fogyasztó egyidejű fizikai jelenléte nélkül a felek között a szolgáltatás távértékesítéssel történő forgalmazására alkalmasak”. Ez a meghatározás tág, és magában foglalja a felek fizikai jelenléte nélkül alkalmazható valamennyi eszközt, köztük a telefont, e-mailt, postát, faxot és a többi. A szerződéskötéshez szükséges minden lépést a távközlő eszközök kizárólagos használata útján kell elvégezni.³⁶ Egyetértek a szakirodalmi szerzők által alkalmazott megközelítéssel, amely szerint az, hogy a szerződéskötés időpontjában a szolgáltató és a fogyasztó az ajánlattól, a feltételek megtárgyalásától és a szerződéskötéstől *eltérő* célból egymással valamelyest személyesen érintkezett, önmagában még nem zárja ki, hogy a szerződés távollevők között kötött szerződésnek minősüljön.³⁷

61. A kérdést előterjesztő bíróság közli, hogy az alapeljárásban szóban forgó eredeti szerződéseket módosító kamatmegállapodásokat távközlő eszközök kizárólagos használata útján kötötték meg. Úgy tűnik, e tekintetben nincs vita a felek között.

62. A vita tárgyát az képezi, hogy a Sparkasse Südholstein „szervezett távértékesítést vagy szolgáltatásnyújtó rendszert” működtetett-e. Ezt a kifejezést az irányelv részletesebben nem határozza meg. A (18) preambulumbekkezdés ad némi iránymutatást, amennyiben kifejti, hogy e követelménynek az a célja, hogy kizárja az irányelv hatálya alól „azokat a kizárólag alkalmoszerűen vagy valamely kereskedelmi rendszeren kívül nyújtott szolgáltatásokat, amelyek távértékesítési szerződések megkötésére irányulnak”.³⁸

63. A kérdést előterjesztő bíróságnak kell megállapítania, hogy a Sparkasse Südholstein pontosan milyen módszert használt az utólagos kamatmegállapodások megkötéséhez. A Bíróság azonban hatáskörrel rendelkezik arra, hogy iránymutatást adjon a 2002/65 irányelv értelmében vett „szervezett távértékesítés vagy a szolgáltató által működtetett szolgáltatásnyújtó rendszer” értelmezésének módját illetően.

64. A 2. cikk a) pontjának szövegéből az következik, hogy e rendszernek teljesítenie kell bizonyos kritériumokat. Először is, „szervezettnak” kell lennie. Ez azt jelenti, hogy a kereskedelmi rendszer szempontjából a szolgáltató (személyi és tárgyi) felszereltségét úgy kell kialakítani, hogy a szolgáltató és a fogyasztó egyidejű fizikai jelenléte nélkül kössön szerződéseket. Másodszor, azt a szolgáltatónak kell „működtetnie”. A szolgáltató határozza meg azt a keretet, amelyben távollevők között kötött szerződések megkötésére tesz javaslatot a fogyasztó számára. Harmadszor, azt a szóban forgó szerződés szempontjából „kizárólagosan” kell használni „a szerződés megkötéséig, beleértve a szerződéskötés időpontját is”. Annak tehát ki kell terjednie a szerződéskötés 2002/65 irányelv által előírányzott valamennyi lépésére, nevezetesen az ajánlatra, a feltételek megtárgyalására és a szerződés megkötésére. Negyedszer, az nem lehet „kizárólag alkalmoszerű”. A pénzügyi szolgáltatásra vonatkozó szerződésnek a felek egyidejű jelenléte nélkül történő megkötése nem lehet „kivételes, „ritka” vagy „rendhagyó” jellegű. A szerződéskötés során annak viszonylag szokásos lehetőségnek vagy opciónak kell minősülnie. A (18) preambulumbekkezdés ezt a negyedik jellemzőt a jelen pontban meghatározott első jellemzőhöz, azaz ahhoz kapcsolja, hogy a kereskedelmi rendszer, és a személyi és tárgyi feltételek szempontjából „szervezett rendszerről” legyen szó. Nehezen képzelhető el, hogy valamely szolgáltató azt követően, hogy a távollevők között kötött szerződések megkötését lehetővé tevő rendszer kialakításán fáradozott, e rendszert csak „kizárólag alkalmoszerűen” vegye igénybe.

36 Lásd e tekintetben a 2002/65 irányelv 2. cikkének e) pontját. Lásd még: Yonge, W., „The distance marketing of consumer financial services directive”, *Journal of Financial Services Marketing*, 8. kötet, 2003, 80. o.

37 Fisher, J., Bewsey, J., Waters, M., Ovey, E., *The Law of Investor Protection*, Sweet & Maxwell, London, 2. kiadás, 2003, 247. o.

38 Lásd továbbá az irányelv módosító javaslatához fűzött indokolást.

65. Álláspontom szerint, ha a rendszert úgy alakították ki, hogy minden elvégezhető távolról is, szervezett távértékesítési szolgáltatásnyújtó rendszerről van szó.³⁹ Téves lenne annak előírása, hogy a távollevők között kötött szerződések megkötésének „gyakorinak” vagy „rendszeresnek” kell lennie, vagy hogy azt a szolgáltatóval kötött szerződések többsége vagy bizonyos típusú szerződések esetében általános szabályként kell alkalmazni. Az ilyen értelmezés nem áll összhangban a 2002/65 irányelv szövegével, amely nem bizonyos fokú „gyakoriságra”, hanem olyan magatartásra utal, amely nem „*kizárólag* alkalmoszerű” (kiemelés tőlem). Ezenfelül az irányelv védelmi céljával is ellentétes lenne, mivel az irányelv hatályát az irányelv szövege által előírtnál nagyobb mértékben korlátozná. Ugyanezekből az okokból kifolyólag elutasítom a Sparkasse Südholstein azon érvét, hogy a szolgáltatónak – például az internetes oldalán keresztül – azt a „benyomást kell keltenie”, hogy általános távértékesítési rendszert üzemeltet. Számomra hasonlóképpen lényegtelennek tűnik a német kormány által javasolt kritérium, amely szerint a szolgáltatónak a távollevők között kötött szerződések megkötését szolgáló rendszerre vonatkozóan „stratégiai döntést” kell hoznia. A 2002/65 irányelv a szolgáltató szubjektív álláspontja helyett az objektív valóságot veszi figyelembe: a szolgáltató ténylegesen szervezett távértékesítési szolgáltatásnyújtó rendszert” üzemeltet-e?

66. A kérdést előterjesztő bíróság feladata ellenőrizni az e kritérium alapját képező tényeket, és meghatározni azt, hogy a jelen ügyben megvalósult-e „szervezett távértékesítés vagy szolgáltatásnyújtó rendszer”. A kérdést előterjesztő bíróság által adott tájékoztatásból kitűnik, hogy a Sparkasse Südholstein (személyi és tárgyi) felszereltsége úgy került kialakításra, hogy a meglévő ügyfelekkel távértékesítés keretében kössön módosító és kiegészítő megállapodásokat. Ahogyan azt a Sparkasse Südholstein a tárgyaláson maga is kifejtette, ha az ügyfél bázisa nem a bank közelében található, kényelmesebb az ügyfél számára a távollevők között kötött szerződés megkötése. Ez azt jelenti, hogy az utólagos kamatmegállapodás távollevők között történő megkötése az ilyen típusú megállapodás esetén minden esetben lehetőségként szerepel. Előfordulhat, hogy gyakorlati megfontolásoktól függ, ténylegesen mi is történik. Álláspontom szerint tehát valószínű, hogy a Sparkasse Südholstein az utólagos kamatmegállapodások megkötése céljából szervezett szolgáltatásnyújtási rendszert működtet.

67. Ezen a következtetésen nem változtat az, hogy a Sparkasse Südholstein bizonyos típusú kölcsönszerződéseket kizárólag az üzlethelyiségeiben köt, vagy hogy az eredeti kölcsönszerződéseket KH-val a felek egyidejű fizikai jelenlétében kötötték meg. Abban az esetben, ha a szolgáltató és a fogyasztó között átfogó kereskedelmi jogviszony áll fenn, a 2002/65 irányelv nem követeli meg, hogy a teljes jogviszony tekintetében távolról járjanak el. Amennyiben önálló „szerződések”, például a jelen ügyben eredeti kölcsönszerződések és utólagos kamatmegállapodások követik egymást, a 2. cikk a) pontjából (amelynek értelmében a szolgáltató „*a szerződés céljából*” [kiemelés tőlem] kizárólag távközlő eszközt használ) kitűnik, hogy a *szóban forgó konkrét szerződést* kell „távollevők között” megkötni, hogy arra a 2002/65 irányelv rendelkezéseit alkalmazni lehessen.

68. Ennélfogva arra a következtetésre jutok, hogy a 2002/65 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett „szervezett távértékesítés vagy a szolgáltató által működtetett szolgáltatásnyújtó rendszer” valósul meg, ha a szolgáltató utólagos kamatmegállapodás megkötése céljából kizárólag távközlő eszközöket használ, feltéve hogy ezen eszközök használata kizárólagos és nem csupán alkalmoszerű, hanem – a szerződéseknek a felek egyidejű jelenléte nélküli megkötését lehetővé tevő kereskedelmi rendszer, személyi és tárgyi felszereltség szempontjából – részét képezi a szolgáltató által kialakított keretnek. Az egyes ügyekben a tényállás elbírálására kizárólagos hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság feladata annak meghatározása, hogy ezek az elemek jelen vannak-e az adott ügyben.

³⁹ E tekintetben lásd továbbá: Van Huffel, M., „La Directive 2002/65/CE du 23 septembre 2002 concernant la commercialisation à distance des services financiers auprès des consommateurs”, *Euredia*, 3. kötet, 2003, 363. o.

Véggövetkeztetés

69. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Landgericht Kiel (kieli regionális bíróság, Németország) által feltett kérdéseket a következőképpen válaszolja meg:

- A „pénzügyi szolgáltatásra vonatkozó szerződésnek” a fogyasztói pénzügyi szolgáltatások távértékesítéssel történő forgalmazásáról, valamint a 90/619/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK irányelv és a 98/27/EK irányelv módosításáról szóló, 2002. szeptember 23-i 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az magában foglalja az olyan utólagos kamatmegállapodásokat, amelyek a kölcsön futamidejét nem hosszabbítják meg és annak összegét nem változtatják meg. Az ilyen megállapodás nem minősül a 2002/65 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett műveletnek, ezért arra a szóban forgó irányelv rendelkezéseit alkalmazni kell.
- A 2002/65 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett „szervezett távértékesítés vagy a szolgáltató által működtetett szolgáltatásnyújtó rendszer” valósul meg, ha a szolgáltató utólagos kamatmegállapodás megkötése céljából kizárólag távközlő eszközöket használ, feltéve hogy ezen eszközök használata kizárólagos és nem csupán alkalomszerű, hanem – a szerződéseknek a felek egyidejű jelenléte nélküli megkötését lehetővé tevő kereskedelmi rendszer, személyi és tárgyi felszereltség szempontjából – részét képezi a szolgáltató által kialakított keretnek. A tényállás elbírálására kizárólagos hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság feladata annak meghatározása, hogy ezek az elemek jelen vannak-e az adott ügyben.